

40 K, lf. deszka 42 K, jf. szálfá 24 K, vörösfenyődeszka 74 K, I. r. erdélyi lf. deszka 56 K, selejtes fenyődeszka 29 K.

Vörösfenyő-keresztfák táviró-vonalépítéshez. Ajánlatok 1·15 *m* hosszú 36·8—40 f., 1·8 *m* hosszú 57·6—58 f., 2·6 *m* hosszú 83·2—85 f., 3 *m* hosszú 96 f., 4 *m* hosszú 1·28—1·30 K ab Poprád ill. Kelenföld. Köbméter szerinti ajánlat 65 K ab Krompach.

Cserkéreg.

Luczfenyőkéreg lptó ijvári m. kir. főerdőhivatalnál 10.189 *q*-ért 10.000 K, 4045 *q*-ért 3502 K, 1539 *q*-ért 1093 K.

Zilah, 100 k. h. cserkéregtermelésre alkalmas fölgyállományért 12.316 K (12.000 K).

IRODALOM.

I. Lapszemle.

Cryptomeria japonica. Japáni cziprus. Japánország leggyakoribb és a japáni feketefenyő mellett a legsajátságosabb fája a *Cryptomeria japonica* (japánul: szugi). Fajrokonai a kaliforniai mamutfá (Sequoia gigantea), az Amerikában tenyésző *Taxodium*-nem; továbbá a kelet-ázsiai *Sciadopitys* és *Cunninghamia* nemek.

Eredeti elterjedése valószínűleg a Japánországhoz csatlakozó szigetsoporra s legfeljebb a szomszédos tengermellékre szorított. Jelenleg természetes előfordulási helyén található Formosa sziget őserdeiben 2—3000 *m* tengerszint feletti magasságban egyes példányokban a *Chamaecyparis*-sal elegyítve; továbbá Jakushima szigetén 1300—1700 *m*-nyi magasságban s azonkívül a főszigeten Akita mellett 200—400 *m*-nyi magasságban. Mesterséges telepítések az egész országban találhatók.

A vörös pinus (*Pinus densiflora*) mellett Japán legelterjedtebb fafaja; a két faj nagyon eltér egymástól, amennyiben az előbbi igénytelen voltánál fogva a sekély talajon tenyészik, míg ellenben a nagyon talajigényes *Cryptomeria* a jó talajt foglalja el. Hegységben az északi lejtéken és a mélyedésekben tenyészik, szellátogatta helyek nem felelnek meg neki s valószínű, hogy a tenger mellékén, a nagyfokú nedvesség dacára, ezért nem fordul elő.

Kis, könnyű, fényes vörösbarna magja október végével érik, nagy csirázó képessége azonban már az első évben 40—30%-ra száll alá. A csemete eleinte lassan nő, de a 3-ik évtől kezdődőleg

90 cm magas hajtásokat is növeszt. 50 éves korában 26 m-nyi magasságot, 1.5 m³ köbtartalmat is elér; a templomok ligeteiben nem ritkák a 40 m magas példányok. Tömegnövedékre nézve tulszárnyalja a legjobb termőhelyen nőtt luczfenyőket, de nagymértékben talajigényes és valószínű, hogy a luczfenyő IV. termőhelyi osztálya már nem felelne meg neki.

Általában mesterségesen, 2—4 éves csemeték kiültetésével ujtják fel; a csemetemennyiség ha-kint 12.000—3000 db, aszerint, amint finomabb vagy durvább szövetű fát akarnak termesztetni. Természetes felujtása ellen szól nagyfoku fényigényessége; felső beárnyékolást nem igen tűr meg. Erre nézve különben most folynak a kísérletek. A vágásforgó különböző. Tokio környékén 20—30 éves rudas vágásforgóban ujtják fel bambuszszal elegyítve; szokás különben pinus-fajokkal és *Chamaecyparis obtusa*-val is elegyíteni. A meleg éghajlatu Kiushiu tájékán fiatal fákról vágott dugványokkal is ujtják fel; de ezekből rendszeren 50% tönkre megy.

Fájának gesztje rózsaszínű és szagos; a beteges fák gesztje feketés; a szijács fehér. Műszaki tulajdonságait illetőleg valamivel luczfenyőnk mögött áll, de használhatóságára nézve hazájában egyedül áll. Finomabb szövetű fája hajóépítkezéseknél talál alkalmazást, durvább szövetű fáját használják mindenféle épülettának, szelvényárúnak, kádárfának, stb.; rudas állapotban adja a táviróoszlopoknak alkalmas fát; a törzs kérgét házak befedésére használják; ad élősvényanyagot; tűiből éterikus olajat készítenek.

Tokióban 4 m hosszú 25 cm vastag rönkö ára 32.4 K m³-kint.

Nagy tömegnövedékénél fogva érdemes volna vele kísérletezni. A németországi kísérletek eddig nem váltak be. Eredményrel csakis a tölgy és szelidgesztenye termőhelyén való letelepítése járna; tehát nedves levegőjű erőteljes mélyedésekben, ligetekben és mélytalaju középhegységben, ahol nem kell tartani a késői fagyoktól.

(Oesterreichische Forst- und Jagd-Zeitung.) G—o.

II. Könyvismertetés.

„Az 1902. évi nemzetközi madárvédelmi egyezmény és Magyarország“ czimen történeti vázlatot irt Herman Ottó, Darányi Ignác m. kir. földmivelésügyi miniszter megbízásából.

A mű célja, hogy közelebbről megvilágítsa az alkotmányos nemzeti kormány első nagy horderejű alkotását: az 1906. évi I. törvénycikket, mely a nemzetközi madárvédelmi egyezmény becikkelyezéséről szól.

Egy emberöltő, több mint félszázad volt szükséges, míg a kóburgi lelkész, Baldamus Eduard dr. által 1845. évben felvetett és 1846-ban és 1856-ban megismételt, de akkor még ridegen mellőzött ugy gazdasági, mint erkölcsi szempontból igen fontos eszme: a hasznos madarak védelme testet ölthetett. Ez idő alatt az üdvös eszme Sisyphus kövéhez hasonlóan járta meg a lejtőt, hol emelve egyes államok lelkesedésétől, hol pedig a mélységbe taszítva más államok közönyétől és önzésétől. E küzdelemről csak keveset olvastunk vagy hallottunk és most Herman Ottó elénk tárja a nemzetközi madárvédelem egész történetét, annak keletkezésétől egész az egyezménynek törvényerőre emelkedéséig, mesteri kézzel és nagy tudással ecsetelve az egyes államok magatartását és gondolkodását e megbecsülhetetlen értékű ügyben és kifejezést adva a madarak iránti szeretettől lángoló nemes lelke örömének vagy fájdalmának, valahányszor a madárvédelem ügye a tárgyalás folyamán előre jutott vagy hátravetett.

A 220 oldalra terjedő mű 3 részből áll. Az *I. általános rész* a madarat, mint a természet és az ember háztartásában szükséges tényezőt ismerteti s ezt oly közvetlenül és oly meggyőzően teszi, hogy a legmegrögzöttebb szenvedélyes vadászt is meggyőzi ama felfogása helytelenségéről, hogy az Isten minden szabadon mozgó szárnyas és négylábu állatot csak a vadászszenvedély kielégítése végett teremtette.

A *II. történeti rész* ismerteti azokat az okokat, melyek a madarak számának apadását és egyes fajok pusztulását előidézték; elősorolja azokat az államokat, melyek a madarak számának fogyása következtében beállott gazdasági károkat felismerték és a károk csökkentése végett a madarakat védelmükbe vették.

Igy elsőnek 1777. évben Lippe Detmold vette védelmébe a madárfészkeket és fészekaljakat, példáját követte 1809-ben Szász-Coburg, majd 1837-ben a hesseni nagyhercegség. Ezután időrendben írja le a madárvédelem sorsát és leírja azoknak a nemeslelkű nagy embereknek működését, kik az okszerű és nemzetközi

madárvédelem ügyét a tudatlanság és önzéssel szemben is megvédelmezték és érvényre juttatni igyekeztek.

E történeti részből tudjuk meg, hogy 1868-ban a német gazdák és erdészek kezdeményezésére Magyarország és Ausztria tette meg az első lépést az európai államoknak a madárvédelem ügyében való szövetkezése érdekében és e mozgalom hatása alatt Olaszország, mely a mostani nemzetközi egyezményből ridegen visszahuzódott, már 1869. évben elvileg csatlakozott az eszméhez.

Leirja továbbá, miként jött létre 1875. évben gróf Andrassy Gyula, akkorj közös külügyminiszter tevékenysége folytán Magyarország, Ausztria és Olaszország között a „Declaratio“, amely az 1902. évi párisi nemzetközi madárvédelmi egyezményvel hatályát veszítette, de amely ennek alapját képezte; 1884. évben volt az első, 1891-ben a második és 1900-ban a harmadik nemzetközi ornithologiai kongresszus; ismerteti az azokon benyújtott határozati javaslatokat és hozott határozatokat. Egész terjedelmében közli az 1902. évi nemzetközi egyezményt, melyet Magyarország, Ausztria, a német birodalom, Belgium, Spanyolország, Franciaország, Hellas, Luxemburg, Monaco, Portugália, Svédország és Svájc fejei és meghatalmazottai irtak alá.

Végül bezáró szavában minden madárvédő abbeli közös fájaldalmának ad kifejezést, hogy a mezőgazdaságra hasznos madarak nagy temetője, Olaszország kivonta magát az egyezményből, sőt annak javulására sincsen kilátás, pedig anélkül a többi európai államok fáradozását teljes siker nem koronázhatja.

A III. rész „A madárvédelem Magyarországon“ címet viseli és ebben szerző kifejti egyrészt Magyarország kiváló szerepét az 1891. évi második — Budapesten tartott — nemzetközi ornithologiai kongresszus előkészítésében, másrészt pedig azt az örvendetes tényt, hogy az 1902. évi egyezmény Magyarországon a madárvédelem ügyét már kifejlett és sok tekintetben kedvezőbb állapotban találta, mint a többi államokban, amennyiben nálunk már 1883. évben a vadászati, 1894. évben a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló törvény is védelmébe vette a madarakat, Darányi Ignác m. kir. földmivelésügyi miniszternek 1901. évi márczius hó 18-án kelt 24.655. számú rendelete pedig — mely 132 madárfaj feltétlen védelméről intézkedik — ugy számban,

mint értékben felülmulja más államoknak a madárvédelem érdekében tett intézkedéseit.

Leirja a mezőgazdaságra befolyással bíró madarak ismertetése és a madárvédelem érdekében keletkezett irodalom fejlődését és végezetül rámutat annak szükségére, hogy a mostani mező- és erdőgazdasági rendszer folytán hajléktalanokká és ezért bolyongókká vált madaraink megtartása és szaporítása érdekében mesterséges eszközökhöz kell nyulni, amihez a Magyar Ornithologiai Központ és a földmívelési kormány jóakarata megadta a módot.

E nagyértékű mű a m. kir. földmívelésügyi miniszterium 1907. évi 2. számú kiadványa gyanánt jelent meg és igen kívánatos volna, ha azt a magyar erdőtisztí kar minden tagja gondosan áttanulmányozná, mert hiszen elsősorban a mi feladatunk minden rendelkezésünkre álló eszközzel arra törekedni, hogy az 1906. évi I. törvényczikk ne csak írott malaszt, hanem erdő- és mezőgazdaságunk hathatós támasza legyen.

Selymessy Ferencz.

„Művillámmal és fegyverrel.“ Ujabb megfigyelések és élmények az egyenlítő körüli Kelet-Afrika vadonjainak állatéletéből. Irta: C. J. *Schillings*. A szerzőnek 302 db nappali és éjjeli fényképfelvételével. Kiadja: R. Voigtländer Leipzig, 1905.

Ily czimen jelent meg a leipzig (lipcsei) könyvpiaczon 302 db fénynyomattal ellátva egy mű, mely a természettudósok, vadászok és természetkedvelők érdeklődését és elismerését nagy körben fölkelte és elnyerte.

Schillings, ez a fáradhatatlan hirneves Afrikautazó, aki Afrikát már több ízben bejárta, felkészül ismét Afrikába s az eddigi utazásai alkalmával szerzett tapasztalataink felhasználása mellett egy újabb expedíciót szervez, ezzel behatol a tengerpartról Afrika belsejébe, a Kilimandscharo vidékére; megfigyeli az állatok életviszonyait és viselkedését, minden nevezetesebb mozzanatát, sőt az általa föltaalált és kellően előkészített művillámmal (magneziumfénynyel) és egy fényképezőkészülék segítségével, a gép érzékeny lemezén örökre megrögzíti a különféle állatok viselkedését, miáltal azokról mintegy soha el nem évülő természeti okmányokat teremt meg. Páratlanul áll ez eddig a természetkutatás történetében. A mód és eszköz szokatlan és új, de ez is

csak szerző érdemét növeli, aki bár híres lövő és vadász, le tudván győzni a vadászlázt, a halálhozó fegyvercső helyett a kis békés kamera-lencséjét irányítja a prédáját leső oroszlanra!

Ez elévülhetetlen, különleges érdeme Schillingsnek, kinek eljárása a természetbuvárookra új korszakot nyit meg.

Nagy érdemeket szerzett magának szerző azáltal, hogy Kelet-Afrikában eddig még ismeretlen 5 uj emlős és ugyancsak 5 uj madárfajt fedezett föl.

Schillings mint kitűnő vadász és lövő ismeretes és a természetbuvárok körében a keletafrikai vadak és azok életszokásainak kiváló ismerőjeként van elismerve és tisztelve. Mintegy 40 db oroszlant, 36 db leopárdot, számos hiénát, sakált és más dúvadat hozott terítékre. Schillingsnek sikerült több nagy zsiráfot, bivalyt orrszarvut, elefántot és sok nagy antilópfajt élve Európába hozni.

Schillings könyve 558 oldalra terjed. K. T.

III. A könyvpiacon új termékei.

Friedrich Adolf: Kulturtechnischer Wasserbau I. k. (Kulturtechnikai vízépitészet.) Nagy 8°, 604 oldal, 488 szövegábrával és 22 táblával. Berlin, 1907. Parey Pál kiadása. Ára 21 K 60 f.

Mayr Henrik: Fremdländische Wald- und Parkbäume für Europa. (Európában tenyészthető idegen erdei és kerti fák.) Nagy 8°, 622 old. 258 szövegábrával és 354 más, részben színes ábrával 20 táblán. Berlin, 1906. Parey Pál kiadása. Ára 26 K 40 f.

Dr. Tuzson János: A kleistogamia új esete. Matematikai és természettudományi értesítő. XXIV. kötet, 4. füzet. Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia, 1906.

Herman Ottó: Az 1902. évi nemzetközi madárvédelmi egyezmény és Magyarország. A földművelésügyi miniszter kiadványa. 8°, 22 old. Budapest, 1907.

Emlékirat. Fennállásának 40. évfordulója alkalmából kiadja az Országos Erdészeti Egyesület. 4°, 40 old. 12 műmelléklettel. Budapest, 1907.

